

OGREVANJE IN HLAJENJE V PRAKSI

kako zagotoviti uspešen prehod na lokalni ravni

AVTORICI:

Indriany Lionggo, Giulia Fracassi (IEECP)

Prenovljena Direktiva o energetske učinkovitosti (EED) v členu 25 določa jasno obveznost glede načrtovanja in izvajanja ogrevanja in hlajenja (H&C) na lokalni ravni. **Od junija 2026** bodo morala srednje velika in velika mesta z več kot 45.000 prebivalci pripraviti lokalne načrte ogrevanja in hlajenja, samostojno ali skupaj s sosednjimi občinami.

V praksi to zadeva približno 1.220 občin in približno 154 milijonov ljudi – več kot 40 % prebivalstva EU. Pričakuje se, da bodo ti načrti podpirali nacionalne energetske in podnebne cilje, se povezovali z **Nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti (NEPN)** ter spodbujali dejanske investicije na terenu. Sčasoma bi se ta obveznost lahko razširila tudi na manjša mesta, zaradi česar bo lokalno načrtovanje ogrevanja in hlajenja postalo osrednji del izvajanja energetske politike EU.

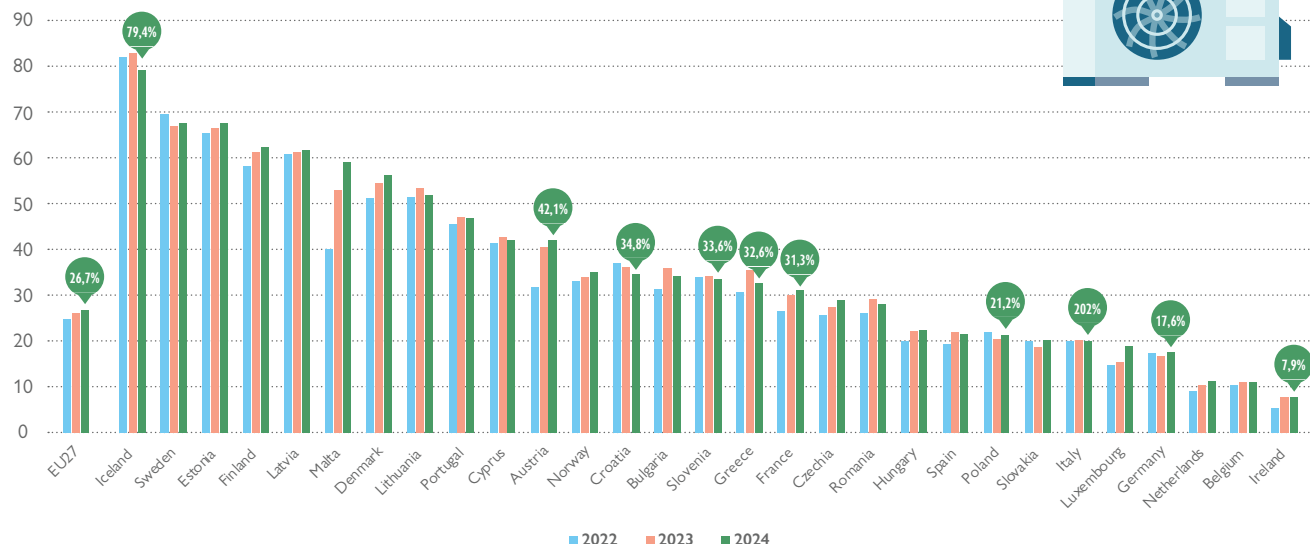
Vendar pa pretvorba te obveznosti v konkretne ukrepe ostaja izziv. Čeprav številne države članice prenašajo člen 25 v nacionalno zakonodajo, se napredek pogosto upočasni pri izvajanju na lokalni ravni. **Mestom in regijam lahko po podatkih EuroCities primanjkuje kadrov, podatkov, finančnih**

sredstev ali jasnih smernic za pripravo kakovostnih načrtov. Čeprav teoretično razumevanje obstaja, pogosto primanjkuje praktičnih navodil. Obstaja tudi tveganje, da se bodo pristojni organi osredotočali predvsem na formalno skladnost z zakonodajo, namesto da bi načrte uporabljali kot orodje za doseganje dejanskih energetskih prihrankov in sistemskih sprememb. Prav v tej vrzeli med cilji EU in lokalnimi zmoglostmi je prišlo do zamud pri izvajanju, zato je prav tu zdaj najbolj potrebna politična pozornost.

Poleg tega priprava načrtov O&H zahteva pristop, prilagojen lokalnim razmeram. Enoten pristop k razogljčenju ogrevanja in hlajenja ne more delovati povsod zaradi razlik v kadrovskih in institucionalnih zmogljivostih. Na številnih območjih preverjene rešitve že obstajajo, vendar **ni dovolj usposobljenih strokovnjakov, načrtovalcev in zaposlenih v lokalnih upravah** za njihovo širšo uvedbo. Upravni postopki in pridobivanje dovoljenj lahko projekte upočasnijo za več let, gospodinjstva pa pogosto oklevajo zaradi stroškov, motenj, nezaupanja v nove sisteme ali nejasnosti glede zakonodaje. Če se te težave spregledajo, obstaja nevarnost, da se politike na papirju

Renewable energy sources in heating and cooling, 2022-2024

Source: Eurostat

razvijajo hitreje kot v resničnem življenju, kar omejuje njihov učinek in verodostojnost.

Med državami EU v letu 2024 so največji delež obnovljivih virov energije v ogrevanju in hlajenju dosegale nordijske države (z izjemo Norveške) in baltske države (več kot 65 %). Med njimi so države, ki so nekoliko nad povprečjem EU s 26,7 %, na primer Avstrija (42,1 %), sledijo Hrvaška (34,8 %), Slovenija (33,6 %), Grčija (32,6 %) in Francija (31,3 %). Medtem ko več zahodnoevropskih držav, vključno z največjimi gospodarstvi EU, kaže bistveno nižjo integracijo ali obnovljivo energijo v H&C. Med njimi so Nemčija (17,6 %), Italija (20,2 %), Španija (21,5 %), Nizozemska (11,2 %), Belgija (11,2 %) in Irska (7,9 %).

Francija izstopa kot pozitiven primer prenosa po členu 25.6, saj je presegla zaveze na visoki ravni in v domačo zakonodajo vključila konkretne, operative obveznosti. Z novim odlokom, ki posodablja Okoljski zakonik, Francija zdaj od **medobčinskih skupnosti z vsaj enim mestom z več kot 45 000 prebivalcev** zahteva, da izvedejo celovite **teritorialne diagnostične analize ogrevanja in hlajenja**, te vključijo v svoje teritorialne načrte za podnebje, zrak in energijo (PCAET) ter jasno opredelijo sheme finančne podpore za potrošnike, ki prehajajo na rešitve ogrevanja iz obnovljivih virov energije.

Pomembno je, da so bili cilji načrtovanja preoblikovani v smeri aktivnega zmanjševanja končne porabe energije, kar je močnejši in ambicioznejši cilj kot prejšnji pristopi. S tem je Francija ena izmed redkih držav članic, ki je Direktivo EU o energetske učinkovitosti (EED) prenesla v dejansko izvedljive lokalne zahteve za načrtovanje, s čimer ponuja model, ki ga lahko posnemajo druge države, ki si še prizadevajo za popolno prenos.

Hrvaška predstavlja pomemben primer preseganja minimalnih zahtev iz člena 25.6. Najnovejša sprememba hrvaškega Zakona o trgu s toploto določa, da morajo **lokalne samouprave z več kot 35 000 prebivalci pripraviti načrte za ogrevanje in hlajenje**, ki so še ambicioznejši od zahtev Direktive o energetske učinkovitosti (EED). Ta ambicioznost je utemeljena z letnimi študijami ECEEE, ki potrjujejo, da lahko naložbe v energetske učinkovitost, usklajene z EED, prinesejo znatno zmanjšanje primarne porabe energije, emisij toplogrednih plinov in skupnih stroškov sistema, pri čemer scenariji z višjimi cilji prinašajo še večje prihranke na vseh področjih.

Izbira rešitev za ogrevanje in hlajenje je močno odvisna od lokalnih razmer. Urbana območja se soočajo z drugačnimi izzivi in priložnostmi kot podeželska, vrste stavb, gostota in obstoječa energetska infrastruktura pa se tudi po Evropi močno razlikujejo. Nekatera mesta lahko gradijo na omrežjih daljinskega ogrevanja, medtem ko druga močno temeljijo na plinskih omrežjih ali se soočajo z omejitvami v zmogljivosti električne energije.

Če politike teh razlik ne upoštevajo, lahko pride do neustreznega zaporedja ukrepov, neenakomerne porazdelitve stroškov in odpora javnosti. Nedavni odpor proti regulaciji ogrevalnih sistemov kaže, da družbena sprejetost ni zagotovljena. **Nemški zakon o ogrevanju je sprožil ostro nasprotovanje v zvezi s stroški, pravičnostjo in prekomernim vmešavanjem države.** Oblikovanje prilagodljivih politik, ki odražajo lokalno realnost in dejstva, je bistveno za doseganje pravičnih in trajnih rezultatov dekarbonizacije.

Da bi politika delovala v praksi, je treba zapolniti vrzel med nacionalno politiko in lokalnim izvajanjem. Medtem ko nacionalni okviri določajo cilje in časovne okvire, **se odločitve sprejemajo, projekti izvajajo in rezultati dosegajo**

prav na lokalni ravni. Lokalno načrtovanje ogrevanja zato ni zgolj tehnična naloga, temveč ključno orodje za pretvorbo nacionalnih ciljev v praktične ukrepe. Mestom in regijam omogoča, da ocenijo svoje specifične razmere, opredelijo ustrezne rešitve in določijo prednostne naložbe na način, ki odraža dejanske lokalne potrebe.

Ta vrzel postane najbolj vidna, ko rešitve niso prilagojene lokalnemu kontekstu in so preprosto posplošene na vsa področja. Učinkovito načrtovanje upošteva, da morajo strategije za ogrevanje in hlajenje odražati razlike v mestnih in podeželskih okoljih, vrstah stavb ter obstoječi infrastrukturi. Lokalno načrtovanje omogoča pristojnim organom, da tehnologije, kot so daljinsko ogrevanje, toplotne črpalke ali hibridni sistemi, prilagodijo tem pogojem, hkrati pa usklajujejo ukrepe med stavbami, energetske omrežji in dolgoročnim razvojem infrastrukture. Brez te usklajenosti lahko nacionalni cilji vodijo do razdrobljenih ali neučinkovitih naložb, kar napredek upočasni, namesto da bi ga pospešilo.

Nedavna politična razprava, ki jo je februarja 2026 organizirala [Evropska organizacija potrošnikov \(BEUC\)](#), se je osredotočila na korake, ki bi jih morala EU sprejeti na trgu toplotnih črpalk, da bi bila prijazna do potrošnikov in cenovno dostopna. Razprava je nakazovala, da izziv ni v tehnološki pripravljenosti, temveč v ustvarjanju zanesljivega in koherentnega okvira, sposobnega reševanja tržnih in finančnih ovir. Da bi pospešili prehod in povečali povpraševanje po toplotnih črpalkah, mora politika popraviti cenovne signale, da bodo alternative fosilnim gorivom ekonomsko izvedljive. Prav tako mora zagotoviti podporne mehanizme (npr. enotne kontaktne točke), spodbude, večjo preglednost ter zbiranje znanja in podatkov, hkrati pa zasebnemu sektorju dodeliti pomembno vlogo pri poenostavljanju izdelkov, zmanjševanju stroškov namestitve in uvajanju inovativnih poslovnih modelov. Poleg tega mora javni sektor zmanjšati administrativne obremenitve in poenostaviti birokratske postopke.

Da bi premostili ta razkorak, mora oblikovanje politik podpirati prilagodljivost in postopno izvajanje. Regije potrebujejo prostor, da izberejo tehnološke poti, ki ustrezajo njihovi izhodiščni točki, hkrati pa se še vedno premikajo proti skupnim ciljem dekarbonizacije. Fazni pristopi in hibridne rešitve lahko pomagajo obvladovati stroške in tehnične omejitve, kar prehod naredi bolj izvedljiv za gospodinjstva in podjetja. Hkrati [so močnejša finančna podpora, jasnejše upravljske strukture in ciljno usmerjena krepitev zmogljivosti bistveni za opolnomočenje lokalnih akterjev](#). Ko se ti elementi združijo, se razkorak med politiko in izvedbo zmanjša, izvajanje pa postane hitrejša in bolj odporna.

Dekarbonizacija sektorja ogrevanja in hlajenja je v osnovi tudi izziv za ljudi. Brez namernega vlaganja v kadre obstaja nevarnost, da se bo izvajanje celo najboljše zasnovanih zakonodajnih okvirov ustavilo že v fazi izvajanja. Trajnostno delovanje sektorja ogrevanja in hlajenja na terenu zahteva

usposobljene strokovnjake na področjih načrtovanja, vodenja programov in operativnega delovanja, za kar večina srednje velikih upravnih organov običajno nima zadostnih virov.

Eden od načinov podpore izvajanju je praktičen odziv na poenostavitev skupne metodologije in celovitega izobraževalnega programa, ki lokalnim in regionalnim oblastem pomaga oblikovati in izvajati prilagojene načrte za ogrevanje in hlajenje v skladu s podnebnimi cilji EU. Oblikovalci politik in strokovnjaki bi morali že od samega začetka vključiti strukturirano krepitev zmogljivosti ter usposabljanje obravnavati kot osrednji mehanizem izvajanja in ne kot dodatno podporo.

Eden od ciljev projekta [ESCALATE](#) je pospešiti čisto obnovljivo energijo s podporo mestom po vsej EU z orodji, znanjem in usposabljanji za ustvarjanje lokalnih načrtov za ogrevanje in hlajenje v več jezikih. Projekt posebej ponuja odprto dostopno izobraževalno platformo, ki vključuje videoposnetke, enotno predlogo in smernice ter vaje, usklajene z obstoječim znanjem o ogrevanju in hlajenju, tako za strokovnjake kot za oblikovalce politik.

Za zaključek, izvajanje dekarbonizacije ogrevanja in hlajenja po členu 25 EED bo manj odvisno od postavljanja novih ciljev in bolj od tega, da obstoječi cilji delujejo v praksi.

Prednostna naloga je zdaj premostiti vrzel med nacionalnimi cilji in izvajanjem na lokalni ravni s krepitvijo lokalnih zmogljivosti, usklajevanjem financiranja s potrebami načrtovanja ter zagotavljanjem, da politike ostanejo prožne in upoštevajo različne izhodiščne razmere. V naslednjem koraku bi se **oblikovalci politik morali osredotočiti na povečanje tehnične podpore, vlaganje v usposabljanje in izobraževanje** ter zagotavljanje jasnih in stabilnih spodbud, ki mestom in regijam omogočajo samozavestno delovanje. Zgodnje vključevanje teh elementov bo ključnega pomena za prehod od načrtov na papirju k merljivim rezultatom v praksi.

O PROJEKTU ESCALATE

Projekt ESCALATE si prizadeva pospešiti prehod na čisto energijo držav članic EU tako, da občinam pomaga pri izpolnjevanju zahtev člena 25.6 prenovljene EED. Ta direktiva določa obveznost za mesta z več kot 45.000 prebivalci, da razvijejo lokalne načrte za ogrevanje in hlajenje. Projekt ESCALATE zagotavlja standardizirano metodologijo in napredno tehnično usposabljanje lokalnih in regionalnih energetskega agencij v osmih državah članicah EU, kar jim omogoča, da podpirajo občine pri oblikovanju učinkovitih načrtov OH. Ta prizadevanja so usmerjena v trajnostno prenovo stavb, zmanjšanje rabe energije in uskladitev lokalnih načrtov s širšimi podnebnimi cilji ter prispeva k cilju podnebne nevtralnosti Evrope do leta 2050.

KONTAKT

Koordinatorja projekta

Catrice Christ c.christ@irees.de
Nico Ulmer n.ulmer@irees.de

Za več informacij obiščite
spletno stran
escalate-project.eu!

Sledite projektu na **in**

linkedin.com/company/escalate-project

**Auvergne
Rhône-Alpes**
Energie Environnement

**Sofinancira
Evropska unija**

Co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or CINEA. Neither the European Union nor CINEA can be held responsible for them.